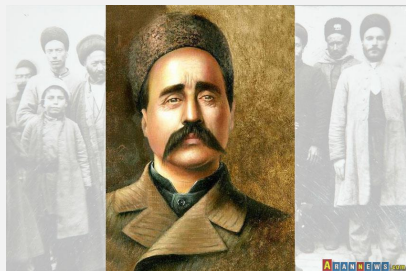

ستارخان سردار ملی: «من می خواهم زیر پرچم ابوالفضل العباس حرکت کنم»

جهت گیری ستارخان و باقرخان در مشروطیت، درست نقطه ی مقابل جهت گیری کسانی بود که مشروطیت انگلیسی و مشروطیت زیر پرچم بیگانه را می خواستند.

آران نیوز- ستارخان از سرداران جنبش مشروطه خواهی ایران، و ملقب به سردار ملی است. در مقاومت تبریز وی جانفشانی های بسیاری کرد. ستار قره داغی سومین پسر حاج حسن قره داغی در ۲۸ مهر سال ۱۲۸۵ ق (۱۸۶۸ میلادی) به دنیا آمد. او از اهالی قره داغ آذربایجان بود که در مقابل قشون عظیم محمد علی شاه پس از به توپ بستن مجلس شورای ملی و تعطیلی آن که برای طرد و دستگیر کردن مشروطه خواهان تبریز به آذربایجان گسیل شده بود ایستادگی کرد و بنای مقاومت گذارد. وی مردم را بر ضد اردوی دولتی فرا خواند و خود رهبری آن را بر عهده گرفت و به همراه سایر مجاهدین و باقرخان سالار ملی مدت یک سال در برابر قوای دولتی ایستادگی کرد و نگذاشت شهر تبریز به دست طرفداران محمد علی شاه بیفتد. اختلاف او با شاهان قاجار و اعتراض به ظلم و ستم آنان، به زمان کودکی اش بر می گشت. او و دو برادر بزرگ ترش اسماعیل و غفار از کودکی علاقه وافری به تیراندازی و اسب سواری داشتند، اما اسماعیل فرزند ارشد خانواده در این امر پیشی گرفته بود و شب و روزش به اسب تازی، تیراندازی و نشست و برخاست با خوانین و بزرگان سپری می شد، سرانجام او در پی اعتراض به حاکم وقت دستگیر و محکوم به اعدام شد. این امر کینه ای در دل ستار ایجاد کرد و نسبت به ظلم درباریان و حکام قاجاری خشمگین شد.

ستار در جوانی به جرگه لوطیان (جوانمردان، یا اهل فتوت) محله امیرخیز تبریز درآمد و در همین باب در حالی که به دفاع از حقوق طبقات زحمتکش بر می خاست با مأمورین محمدعلی شاه درافتاد و به ناچار از شهر گریخت. سپس با میانجیگری پاره ای از بزرگان به شهر آمد و چون در جوانی به درستی و امانتداری در تبریز شهرت داشت به همین دلیل مالکان حفاظت از املاک خود را به او می سپردند.

مقاومت

او در مدت یازده ماه از ۲۰ جمادی الاول ۱۳۲۶ ق تا هشتم ربیع الثانی ۱۳۲۷ ق رهبری مجاهدین تبریز و آرامنه و قفقازی ها را بر عهده داشت و مقاومت شدید و طاقت فرسای اهالی تبریز در مقابل سی و پنج الی چهل هزار نفر قشون دولتی، با راهنمایی و رهبریت او انجام گرفت، به طوری که شهرت او به خارج از مرزهای کشور رسید و در غالب جراید اروپایی و امریکایی هر روز نام او با خط درشت ذکر می شد و درباره مقاومت های سرسختانه وی مطالبی انتشار می یافت. در اواخر کار محاصره تبریز قوای روسیه با موافقت دولت انگلیس به سوی تبریز آمد و راه جلفا را باز کرد. قوای دولتی با دیدن قوای روس به تهران بازگشت و محاصره تبریز پایان گرفت، اما ستارخان حاضر به اطاعت از دولت روس نشد و در اواخر جمادی الثانی ۱۳۲۷ ق (اواخر ماه مه ۱۹۰۹ م) به ناچار با همراهانش به قنسول خانه عثمانی در تبریز پناهنده شد. در منابع ذکر شده است که ستارخان به کنسول روس (پاختیانوف) که می خواست بیرقی از کنسول خانه خود به سر در خانه ستارخان زند و او را در زینهار دولت روس قرار دهد گفت: «ژنرال کنسول، من می خواهم که هفت دولت به زیر بیرق دولت ایران بیایند. من زیر بیرق بیگانه نمی روم.» پس از عقب نشینی قوای روس مردم شهر به رهبری ستارخان در برابر حاکم مستبد تبریز رحیم خان قد علم کردند و او را از شهر بیرون راندند، اما اندکی بعد ستارخان در زیر فشار دولت روس، دعوت تلگرافی آخوند ملامحمدکاظم خراسانی و جمعی از میلیون را پذیرفت و با لقب سردار ملی به سوی تهران حرکت کرد. در این سفر باقرخان سالار ملی نیز همراه او بود.

هدف دولت مشروطه از این اقدام که به بهانه تجلیل از ستارخان و باقرخان صورت گرفته بود در واقع کنترل آذربایجان و خلع سلاح مجاهدین تبریز بود. روز شنبه ۷ ربیع الاول سال ۱۳۲۸ ق در شب عید نوروز، جمعیت زیادی از مردم و رجال شهر از جمله پیرم خان ارمنی برای وداع با ستارخان و باقرخان جمع شدند و آنان در میان هلهله جمعیت از منزل خود بیرون آمدند و به سوی تهران حرکت کردند.

در بین راه نیز در شهرهای میانه، زنجان، قزوین و کرج استقبال باشکوهی از این دو مجاهد راستین آزادی به عمل آمد و هنگام ورود به تهران نیمی از شهر برای استقبال به مهرآباد شتافتند و در طول مسیر چادرهای پذیرایی آراسته با انواع تزیینات، و طاق نصرت های زیبا و قالی های گران قیمت و چلچراغ های رنگارنگ گسترده. در سرتاسر خیابان های ورودی شهر، تابلوهای زنده باد ستارخان و زنده باد باقرخان مشاهده می شد. تهران آن روز سرتاسر جشن و سرور بود. ستارخان پس از صرف ناهار مفصلی که در چادر آذربایجانی های مقیم تهران تدارک دیده شده بود به سوی محلی که برای اقامت در منزل صاحب اختیار (محلی در خیابان سعدی کنونی) در نظر گرفته بودند رفت. او مدت یک ماه مهمان دولت بود، اما به دلیل وجود سربازان و کمی جا دولت، محل باغ اتابک (محل فعلی سفارت روسیه) را به اسکان ستارخان و یارانش و محل عشرت آباد را به باقرخان و یارانش اختصاص داد. پس از چند روزی که نیروهای هر دو طرف در محل های تعیین شده اسکان یافتند مجلس طرحی را تصویب نمود که به موجب آن تمامی مجاهدین و مبارزین غیرنظامی از جمله افراد ستارخان و خود او می بایست سلاح های خود را تحویل دهند. این تصمیم به دلیل بروز حوادث ناگوار و ترور مرحوم سید عبدالله بهبهانی و میرزاعلی محمدخان تربیت از سران مشروطه گرفته شده بود، اما یاران ستارخان از پذیرفتن این امر خودداری کردند. به تدریج مجاهدین دیگری که با این طرح مخالف بودند به ستارخان و یارانش پیوستند و این امر موجب هراس دولت مرکزی شد. سردار اسعد به ستارخان پیغام داد که «به سوگندی که در مجلس خوردید وفادار باشید و از عواقب وخیم عدم خلع سلاح عمومی بپرهیزید.»، اما باز یاران ستارخان راضی به تحویل سلاح نشدند.

بعد از ظهر اول شعبان ۱۳۲۸ ق قوای دولتی، که جمعا سه هزار نفر می شدند به فرماندهی پیرم خان، یار قدیمی ستارخان در تبریز و رئیس نظمیه وقت باغ اتابک را محاصره کردند و پس از چندبار پیغام، هجوم نظامیان به باغ صورت گرفت و جنگ بین قوای دولتی و مجاهدین آغاز گشت. در این جنگ قوای دولتی از چند عراد توپ و پانصد مسلسل شصت تیر استفاده کردند و به فاصله ۴ ساعت ۳۰۰ نفر از افراد حاضر در باغ کشته شدند. ستارخان راه پشت بام را در پیش گرفت، اما در مسیر پله ها در یکی از راهروهای عمارت تبری به پایش اصابت کرد و مجروح شد و قادر به حرکت نبود. اندکی بعد قوای دولتی او را دستگیر کردند و به منزل صحمام السلطنه بردند و خود و اتباعش ناچار به خلع سلاح شدند (۳۰ رجب ۱۳۲۸ ق).

بعد از این وقایع، ستارخان خانه نشین شد و پزشکان حاذق برای مداوای پای او تمام تلاش خود را کردند، اما معالجات به جایی نرسید و در تاریخ ۲۸ ذی الحجه ۱۳۳۲ هـ. ق (۲۵ آبان ۱۲۹۳ ش / ۱۶ نوامبر ۱۹۱۴ م) در تهران دار فانی را وداع گفت و در باغ طوطی در جوار بقعه حضرت عبدالعظیم حسنی در شهرری درحالی که هزاران هزار تهرانی با چشمانی گریان جنازه او را تشییع می کردند به خاک سپرده شد. او هنگام فوت حدود ۵۳ سال داشت.

بیانات مقام معظم رهبری در مورد ستارخان

پدرم در قضایای مشروطه ی تبریز، جوانی بوده است در این شهر. خود او شاهد قضایا بوده است. مرحوم باقرخان، هم محله ی آنها بوده است در کوچه ی قره باغی ها. ایشان از نزدیک مسائل را دیده بود و نقل می کرد. می دانیم که جهت گیری ستارخان و باقرخان در مشروطیت، درست نقطه ی مقابل جهت گیری کسانی بود که مشروطیت انگلیسی و مشروطیت زیر پرچم بیگانه را می خواستند. ستارخان در سخنرانی و اعلامیه اش می گفت: «من می خواهم زیر پرچم ابوالفضل العباس حرکت کنم». بودند کسانی که می خواستند نهضت را بکشاند به سمت حرکت انگلیسی، اما ستارخان ایستادگی کرد. بعد هم آنها بودند که مرحوم ستارخان، مردم و باقرخان را کشانند تهران و در باغ اتابک، آنها را از بین بردند؛ هر کدام را به نحوی.

تحلیلی بر وصیت نامه ستارخان سردار ملی

این شهید راه مشروطه مشروعه، هدف از قیام مسلحانه خود و یارانش را «اجرای احکام شریعت غراء احمدی(ص)” اعلام و با درج عبارت «مطابق احکام صادره علماء اسلام” به طول تاریخ درس می دهد که در نظام سیاسی شیعه، هر قیامی، هر عملی و هر جنگ و صلح و مذاکره و توافقی بایستی مطابق فتوا و حکم ولی و زعیم شیعه بوده باشد.

این بنده عاصی ستار، برای اجرای احکام شریعت غراء احمدی(ص) مطابق احکام صادره علماء اسلام، از جان و مال و اولاد و هستی خود، صرف نظر کرده تا دولت جابره تبدیل به دولت عادل و قوانین حضرت سیدالمرسلین رویه و مسلک اهل اسلام شود. «ستار” در نگاهی به وصیت نامه این دلاور مرد آذربایجان و ایران زمین، نکات قابل توجهی حاصل می آید؛ و اغراق نکرده ایم اگر این وصیت نامه را چکیده بسیار فشرده از نظام سیاسی شیعه و حکومت ولایت فقیه بدانیم.

در شروع وصیت نامه، این سردار ملی همانند سرداران مذهبی، میل حرکتی خود و خاستگاه حرکت اجتماعی-سیاسی خود را با بکار بردن عبارت «بنده” می نمایاند، تا نشان دهد قبل از آنکه سردار بزرگی باشد و حتی قبل از آنکه ستار باشد، بنده خدا و عبد می باشد، با صفت «عاصی” به نظر می رسد ستار خان نه شکسته نفسی معمول، بلکه تواضع ممدوح کرده و با بیان ذلت خود در محضر باری تعالی، جلوی خود پسندی و عجب خود را گرفته است، تا از مردم و زمین و زمان و مملکت متوقع نباشد و خود را تنها ناجی مردم از بحران نپندارد.

در ادامه ستار خان، بسیار عالی در چند خط کوتاه و با عبارات مجمل اما پرمعنی، هدف از قیام خود، مبنای آن و روش عمل، خطوط قرمز و … را بیان داشته است. این شهید راه مشروطه مشروعه، هدف از قیام مسلحانه خود و یارانش را «اجرای احکام شریعت غراء احمدی(ص)” اعلام و با درج عبارت «مطابق احکام صادره علماء اسلام” به طول تاریخ درس می دهد که در نظام سیاسی شیعه، هر قیامی، هر عملی و هر جنگ و صلح و مذاکره و توافقی بایستی مطابق فتوا و حکم ولی و زعیم شیعه بوده باشد.

این مجاهد بزرگ تشیع، رسیدن به تشکیل حکومت اسلامی و رویه و مسلک اهل اسلام شدن قوانین حضرت سیدالمرسلین را آنقدر مهم و با ارزش می داند، که برای دستیابی به آن ایایی از گذشتن از جان و مال و اولاد و هستی ندارد، و سرآخر همین اتفاق می افتد، تا به طول تاریخ نشان داده شود این فراز بیان ستارخان نیز تعارف یا شعار نبوده است. و ما اکنون، در کجای تاریخ ایستاده ایم و چه جوابی خواهیم داشت، برای فردای روزی که با ستارخان ها و شهید مدرّس ها و صدها هزار شهید دفاع مقدّس … رویه رو خواهیم شد، اگر اجرای احکام شریعت غراء احمدی(ص) را واقعی ننهیم و مهمّ تر از آن احکام صادره علماء اسلام به خصوص ولی و زعیم زمان خود را در تصمیم گیری ها، مذاکرات، توافقات و … لحاظ نکنیم و بدتر به عکس آن عمل کنیم؟

اگر فقط به خاطر ترس از تحریم و کمبودهای احتمالی به همه چیز پشت پا بزنیم چه جوابی خواهیم داشت در محضر آنهایی که برای برپایی این حکومت از جان و مال و اولاد و هستی خود گذشتند!!!